

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

PROJEKT ERASMUS+, BENEFICJENT GMINA WĘGPRZEWO

TYTUŁ PROJEKTU:

"Rozwijanie wybranych kompetencji kluczowych uczniów w ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych szkoły"

Nr 2024-1-PL01-KA220-SCH-000247484/2

**Autor: Joanna Soćko, , Anna Gocłowska
Powiatowy Ośrodek Rozwoju Edukacji w Giżycku
Licencja CC0**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

TYTUŁ PROJEKTU:

**"Rozwijanie wybranych kompetencji kluczowych uczniów w ramach
zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych szkoły"**

Nr 2024-1-PL01-KA220-SCH-000247484/2

**Znaczenie wybranych kompetencji kluczowych w rozwoju
osobistym i społecznym człowieka**

Dzień 1. Ekspert / Trener - Joanna Soćko, Anna Gocłowska

Organizacja wiodąca - Szkoła Podstawowa w Perłach – Polska

1. Definicja kompetencji. Definicja kompetencji kluczowych.
2. Zalecenia Rady Europy dotyczące 8 kompetencji kluczowych.
3. Opis każdej z ośmiu kompetencji.
4. Znaczenie każdej kompetencji kluczowej w rozwoju osobistym i społecznym człowieka oraz dla społeczeństwa.
5. Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.
6. Rozwój kompetencji kluczowych jako zadanie każdego nauczyciela.
7. Wybrane metody aktywizujące pomocne w rozwijaniu kompetencji kluczowych.
8. Przykłady pomiaru poziomu kompetencji.

Ćwiczenie 1

„Kompetencje kluczowe to...”.

„Na co zwracaliśmy najczęściej uwagę? Co jest dla nas najważniejsze w definicji kompetencji?

Ćwiczenie 2

Losowania kartek, na których zapisane są marzenia dzieci.

„W przyszłości chcę zostać...(policjantką / budowniczym / baletnicą / łyżwiarką / narciarką / piłkarzem / lekarzem / budowniczym / projektantem mody / krawcową / bibliotekarką)”..

Ćwiczenie 2

Jaka **wiedza** jest potrzebna, by wykonywać ten zawód?

Jakie **umiejętności** są potrzebne, by wykonywać ten zawód?

Jakie **postawy** sprzyjają wykonywaniu tego zawodu?

Co szkoła może zrobić, by pomóc dziecku zrealizować marzenie bycia...?

Jakie działania/aktywności można zaplanować dla dziecka?

Ćwiczenie 3

Film Przedszkolaki o kompetencjach (czas trwania filmu: 4:02 min.)

Jak dzieci definiują kompetencje, na jakie elementy kompetencji zwracają najczęściej uwagę?

Runda podsumowująca:

„To ćwiczenie uświadomiło mi, że...”

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dn. 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie: Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie.

Europejskie Ramy Odniesienia,

1. Definicja kompetencji. Definicja kompetencji kluczowych.

Osiem **kompetencji kluczowych**, które stanowią połączenie **wiedzy, umiejętności i postaw** uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia.

Kompetencje są definiowane jako połączenie

wiedzy, umiejętności i postaw, przy czym:

-
- a) **wiedza** składa się z faktów i liczb, koncepcji, idei i teorii, które są już ugruntowane i pomagają zrozumieć określoną dziedzinę lub zagadnienie;
 - b) **umiejętności** definiuje się jako zdolność i możliwość realizacji procesów i korzystania z istniejącej wiedzy do osiągnięcia wyników;
 - c) **postawy** opisują usposobienie i sposoby myślenia służące działaniu lub reagowaniu na idee, osoby lub sytuacje, z którymi się spotykamy.

-
- **Kompetencje kluczowe to te,** których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, uzyskania szans na zatrudnienie, włączenia społecznego i aktywnego obywatelstwa.
 - Rozwija się je w perspektywie uczenia się przez całe życie, począwszy od wczesnego dzieciństwa przez całe dorosłe życie.

2. Zalecenia Rady Europy dotyczące 8 kompetencji kluczowych.

Obecnie obowiązują Zalecenia Rady Europy z dnia 22.05.2018r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie definiujące osiem kompetencji kluczowych.

Są nimi kompetencje:

- 1. W zakresie rozumienia i tworzenia informacji**
- 2. W zakresie wielojęzyczności.**
- 3. Matematyczne oraz w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii**
- 4. Cyfrowe**
- 5. Osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się**
- 6. Obywatelskie**
- 7. W zakresie przedsiębiorczości**
- 8. W zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.**

Zintegrowana Strategia Umiejętności

Strategia Umiejętności (ZSU) jest dokumentem integrującym dokumenty krajowe o charakterze strategicznym, w tym Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz strategie ponadregionalne dotyczące rozwoju gospodarczego i społecznego, pod względem **polityki państwa wobec edukacji ogólnej, zawodowej, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się dorosłych.**

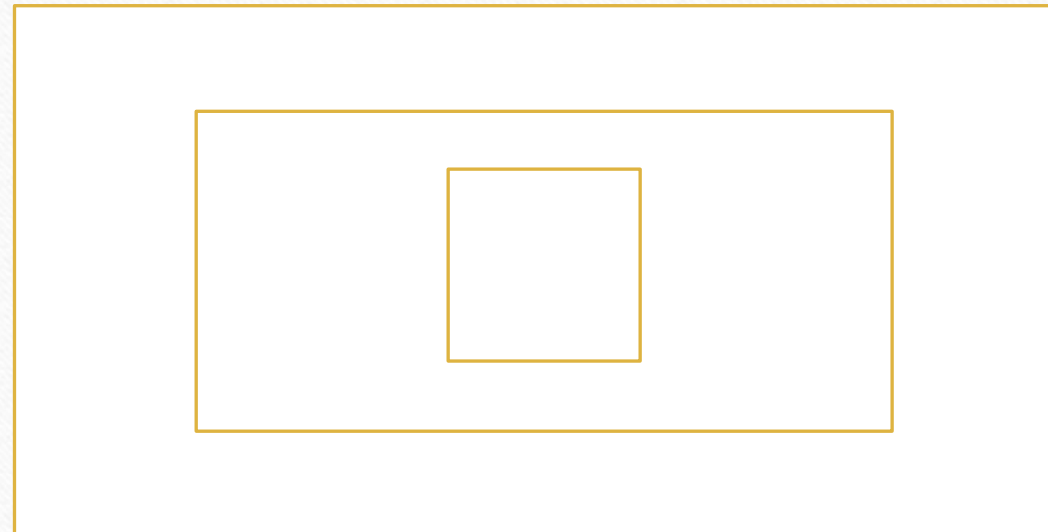
Celem nadrzędnym ZSU jest tworzenie możliwości i warunków do rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia (ZSU, 2019, s. 11).

- 1. podnoszeniu poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych,
- 2. rozwijaniu i upowszechnianiu kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności,
- 3. zwiększeniu udziału pracodawców w rozwoju i lepszym wykorzystaniu umiejętności,
- 4. budowaniu efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności,
- 5. wypracowaniu skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności,
- 6. wyrównywaniu szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności (ZSU, 2019, s. 11).

Gra Poker Kryterialny (karty kompetencji kluczowych)

- a) Narysujcie na plakacie planszę pokera kryterialnego według wzoru:
- b) Wybierzcie w grupie strażnika kart, który ułoży je w zakrytej talii – będzie je odsłaniać i odczytywać stopniowo, po jednej.
- c) Strażnik odsłania pierwszą kartę i odczytuje głośno jej treść. Zadaniem członków zespołu jest ustalenie, w którym polu planszy należy ją umieścić (strażnik kart na czas tych ustaleń wchodzi w rolę gracza – uczestniczy w dyskusji, wnosi do niej swoje argumenty). Decyzja o umieszczeniu karty w jednym z trzech pól musi być decyzją grupową.

Poker kryterialny

Gra Poker Kryterialny Uwaga !

- W **polu centralnym** umieszczacie kartę z opisem tej kompetencji, z której kształtowaniem u dzieci **radzicie sobie najlepiej** i macie w tym zakresie znaczące, potwierdzone sukcesy.
- W **środkowym polu** umieszczacie kartę z opisem tej kompetencji, z której kształtowaniem u dzieci **radzicie sobie dobrze** i macie na to dowody.
- Na **obrzeżach planszy** umieszczacie kartę (maksymalnie dwie) z opisem tej kompetencji, której skuteczne kształtowanie u dzieci jest dla was **największym wyzwaniem i problemem**.
- d) Kiedy pierwsza karta znajdzie się w wybranym przez grupę polu, strażnik odsłania kolejną. Ten schemat działania jest powtarzany aż do wyczerpania kart.

Nie jest najważniejsze, byś był lepszy od innych. Najważniejsze jest, byś był lepszy od samego siebie z dnia wczorajszego.

Mahatma Gandhi

Ćwiczenie 5

Wybierz jedną kompetencję

Moje mocne strony w realizacji kompetencji.

Moje wyzwania w zakresie realizacji zadań – nad czym będę pracować w najbliższym czasie?

Samooocena /Autorefleksja

- Dziennik refleksyjnego praktyka
- Portfolio zawodowe
- Wideoobserwacja jako metoda autorefleksji nauczyciela
- Arkusz samooceny nauczyciela

Dziennik refleksyjnego praktyka

- refleksja w działaniu-nauczyciel działa i jednocześnie analizuje to działanie
- refleksja na temat działania (ang. reflection on action) – odbywa się po zakończeniu działania

Portfolio zawodowe

Istnieją różne sposoby definiowania portfolio

-
- zbiór materiałów na dany temat;
 - zbiór prac, przedstawiających osiągnięcia autora;
 - dokumentacja prac nauczyciela lub grupy nauczycieli na określony temat;
 - zbiór dokumentów poświadczających czyjąś wiedzę.
 - artykuły, notatki, terminy odnośnie do danego tematu;
 - graficzne przedstawienie zagadnienia, np. wykresy, tabele;
 - rysunki, projekty, fotografie;
 - notatki z lektury, aforyzmy;
 - opowiadania, rozprawki, eseje;
 - nagrania (na płycie CD/DVD, pendrivie).

Autorefleksja-Przykład

Katarzyna Dryjas, Małgorzata Jas - Wspomaganie przedszkoli w rozwijaniu u dzieci kompetencji...

Ja jako nauczyciel kształtujący kompetencje kluczowe moich podopiecznych

Ja jako nauczyciel kształtujący kompetencje kluczowe moich podopiecznych

Nazwa kompetencji kluczowej:

Grupa: Wiek dzieci w grupie:

Zadania przedszkola z podstawy programowej ukierunkowane na kształtowanie tej kompetencji u dzieci:

1) 2) 3) 4)

Moje mocne strony w realizacji zadań:

Moje wyzwania w zakresie realizacji zadań – nad czym będę pracować w najbliższym czasie?

Wpisane w podstawę programową osiągnięcia dziecka/sfera rozwojowa na zakończenie wychowania przedszkolnego – adekwatne do kompetencji kluczowej:

1) 2) 3) 4)

Mocne strony moich przedszkolaków (adekwatne do ich etapu rozwojowego):

Ich słabsze strony – na czym skupię się w pracy z moimi przedszkolakami w najbliższym czasie?

Katarzyna Dryjas, Małgorzata Jas - Wspomaganie przedszkoli w rozwijaniu u dzieci kompetencji...

Warunki i sposób realizacji rekomendowane w podstawie programowej sprzyjające rozwojowi kompetencji kluczowej:

.....

Co robię dobrze w tworzeniu warunków realizacji podstawy programowej? Skąd wiem, że robię to dobrze?

.....

Nad czym będę pracować w najbliższym czasie, aby udoskonalić warunki i sposoby kształtowania tej kompetencji kluczowej u moich podopiecznych?

Co utrudnia mi skuteczne kształtowanie tej kompetencji kluczowej u moich podopiecznych?

.....

.....

Co jest mi potrzebne, aby doskonalić swoją pracę w zakresie kształtowania kompetencji kluczowej u moich podopiecznych?

.....

Porozumiewanie się w języku ojczystym (1)

Definicja: Porozumiewanie się w języku ojczystym to zdolność wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) oraz językowej interakcji w odpowiedniej i kreatywnej formie w pełnym zakresie kontekstów społecznych i kulturowych – w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym.

Porozumiewanie się w języku ojczystym (1)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Porozumiewanie się w języku ojczystym wymaga od osoby znajomości: słownictwa, gramatyki funkcjonalnej i funkcji języka.

Osoby powinny posiadać **umiejętność porozumiewania się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach komunikacyjnych**, a także obserwowania swojego sposobu porozumiewania się i przystosowywania go do wymogów sytuacji.

Kompetencja ta obejmuje również **umiejętności rozróżniania i wykorzystywania różnych typów tekstów, poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji, wykorzystywania pomocy oraz formułowania i wyrażania własnych argumentów w mowie i w piśmie w przekonujący sposób, odpowiednio do kontekstu.**

Pozytywna postawa w stosunku do porozumiewania się w ojczystym języku obejmuje skłonność do **krytycznego i konstruktywnego dialogu, wrażliwość na walory estetyczne oraz chęć ich urzeczywistniania oraz zainteresowanie kontaktami z innymi ludźmi.**

Wiąże się to ze świadomością oddziaływania języka na innych ludzi oraz potrzebę rozumienia i **używania języka w sposób pozytywny i odpowiedzialny społecznie.**

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

Porozumiewanie się w językach obcych (2)

Definicja: Porozumiewanie się w obcych językach opiera się w znacznej mierze na tych samych wymiarach umiejętności, co porozumiewanie się w języku ojczystym – na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby.

Porozumiewanie się w obcych językach wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Stopień opanowania języka przez daną osobę może być różny w przypadku czterech kompetencji językowych (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) i poszczególnych języków oraz zależny od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia oraz potrzeb lub zainteresowań danej osoby.

Porozumiewanie się w językach obcych (2)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Kompetencja porozumiewania się w obcych językach wymaga znajomości **słownictwa i gramatyki funkcjonalnej** oraz wiadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również **znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków**.

Na niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w językach obcych składa się **zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby**.

Pozytywna postawa obejmuje **świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie i ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej**.

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne (3)

- Definicja: A. **Kompetencje matematyczne** obejmują Istotne są zarówno proces i czynność, jak i wiedza, przy czym podstawę stanowi należyte opanowanie **umiejętności rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego w celu rozwiązywania problemów wynikających z codziennych sytuacji. panowanie umiejętności liczenia.**
- Kompetencje matematyczne obejmują – w różnym stopniu – zdolność i chęć wykorzystywania matematycznych sposobów **myślenia (myślenie logiczne i przestrzenne) oraz prezentacji (wzory, modele, konstrukty, wykresy, tabele).**
- B. **Kompetencje naukowe** odnoszą się do zdolności i chęci wykorzystywania istniejącego zasobu wiedzy i metodologii do **wyjaśniania świata przyrody, w celu formułowania pytań i wyciągania wniosków opartych na dowodach.**
- Kompetencje w zakresie nauki i techniki obejmują rozumienie zmian powodowanych przez działalność ludzką oraz odpowiedzialność poszczególnych obywateli.

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne (3)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

A. Konieczna wiedza w dziedzinie matematyki obejmuje **solidną umiejętność liczenia, znajomość miar i struktur, głównych operacji i sposobów prezentacji matematycznej, rozumienie terminów i pojęć matematycznych, a także świadomość pytań, na które matematyka może dać odpowiedź.**

Osoba powinna posiadać umiejętności **stosowania głównych zasad i procesów matematycznych w codziennych sytuacjach prywatnych i zawodowych, a także śledzenia i oceniania ciągów argumentów.**

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne (3)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

- B. W przypadku nauki i techniki, niezbędna wiedza obejmuje główne zasady rządzące naturą, podstawowe pojęcia naukowe, zasady i metody, technikę oraz produkty i procesy techniczne, a także rozumienie wpływu nauki i technologii na świat przyrody.
- Umiejętności obejmują zdolność do wykorzystywania i posługiwania się narzędziami i urządzeniami technicznymi oraz danymi naukowymi do osiągnięcia celu bądź podjęcia decyzji lub wyciągnięcia wniosku na podstawie dowodów.
- Osoby powinny również być w stanie rozpoznać niezbędne cechy postępowania naukowego oraz posiadać zdolność wyrażania wniosków i sposobów rozumowania, które do tych wniosków doprowadziły.
- Kompetencje w tym obszarze obejmują postawy krytycznego rozumienia i ciekawości, zainteresowanie kwestiami etycznymi oraz poszanowanie zarówno bezpieczeństwa, jak i trwałości, w szczególności w odniesieniu do postępu naukowo – technicznego w kontekście danej osoby, jej rodziny i społeczności oraz zagadnień globalnych.

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

Kompetencje informatyczne (4)

- Definicja: Kompetencje informatyczne **obejmują umiejętności i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego (TSI) w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się.**
- Opierają się one na podstawowych **umiejętnościach w zakresie TIK:** wykorzystywania komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu.

Kompetencje informatyczne (4)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

- Obejmuje to główne aplikacje komputerowe – edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne, bazy danych, przechowywanie informacji i posługiwanie się nimi – oraz rozumienie możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, narzędzia sieciowe) do celów pracy, rozrywki, wymiany informacji i udziału w sieciach współpracy, a także do celów uczenia się i badań.
- Konieczne umiejętności obejmują z rozróżnieniem elementów rzeczywistych od wirtualnych przy rozpoznawaniu połączeń, zdolność poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz ich wykorzystywania w krytyczny i systematyczny sposób, przy jednoczesnej ocenie ich odpowiedniości,
- Osoby powinny posiadać umiejętności wykorzystywania narzędzi do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji, a także zdolność docierania do usług oferowanych w Internecie, wyszukiwania ich i korzystania z nich; powinny również być w stanie stosować TSI, jako wsparcie krytycznego myślenia, kreatywności i innowacji.
- Korzystanie z TSI wymaga krytycznej i refleksyjnej postawy w stosunku do dostępnych informacji oraz odpowiedzialnego wykorzystywania mediów interaktywnych.

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

Kompetencje Umiejętność uczenia się (5)

-
- Definicja: „Umiejętność uczenia się” to **zdolność konsekwentnego i wytrwałego uczenia się, organizowania własnego procesu uczenia się, w tym poprzez efektywne zarządzanie czasem i informacjami, zarówno indywidualnie, jak i w grupach**. Kompetencja ta obejmuje świadomość własnego procesu uczenia się i potrzeb w tym zakresie, identyfikowanie dostępnych możliwości oraz zdolność pokonywania przeszkód w celu osiągnięcia powodzenia w uczeniu się.
 - Kompetencja ta **oznacza nabywanie, przetwarzanie i przyswajanie nowej wiedzy i umiejętności, a także poszukiwanie i korzystanie ze wskazówek**.
 - Umiejętność uczenia się pozwala osobom nabyć umiejętność korzystania z wcześniejszych doświadczeń w uczeniu się i ogólnych doświadczeń życiowych w celu wykorzystywania i stosowania wiedzy i umiejętności w różnorodnych kontekstach – w domu, w pracy, a także w edukacji i szkoleniu.
 - **Kluczowymi czynnikami w rozwinięciu tej kompetencji u danej osoby są motywacja i wiara we własne możliwości.**

Umiejętność uczenia się (5)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

W sytuacji, kiedy uczenie się skierowane jest na **osiągnięcie konkretnych celów pracy lub kariery**, osoba powinna posiadać **znajomość wymaganych kompetencji**, wiedzy, umiejętności i kwalifikacji.

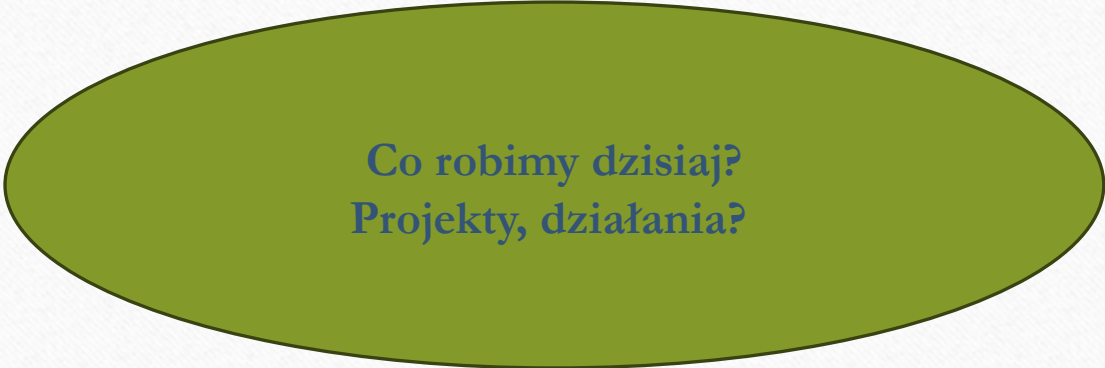
We wszystkich przypadkach **umiejętność uczenia się** wymaga od osoby **znajomości i rozumienia własnych preferowanych strategii uczenia się, silnych i słabych stron własnych umiejętności i kwalifikacji, a także zdolności poszukiwania możliwości kształcenia i szkolenia się oraz dostępnej pomocy lub wsparcia. Umiejętność uczenia się wymaga po pierwsze nabycia podstawowych umiejętności czytania, pisania, liczenia i umiejętności** w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych koniecznych do dalszego uczenia się.

Osoby powinny być w stanie poświęcać czas na samodzielną naukę charakteryzującą się **samodyscypliną, ale również na wspólną pracę w ramach procesu uczenia się, czerpać korzyści z różnorodności grupy oraz dzielić się nabytą wiedzą i umiejętnościami.**

Powinny one być w stanie organizować własny proces uczenia się, ocenić swoją pracę oraz w razie potrzeby szukać rady, informacji i wsparcia. Pozytywna postawa obejmuje **motywację i wiarę we własne możliwości w uczeniu się i osiągnięciu sukcesów w tym procesie przez całe życie**. Nastawienie na rozwiązywanie problemów sprzyja zarówno procesowi uczenia się, jak i zdolności osoby do pokonywania przeszkód i zmieniania się.

Chęć wykorzystywania doświadczeń z życia i uczenia się, a także ciekawość w poszukiwaniu możliwości uczenia się i wykorzystywania tego procesu w różnorodnych sytuacjach życiowych to niezbędne elementy pozytywnej postawy

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

Kompetencje społeczne i obywatelskie (6)

Definicja: Są to kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe obejmujące pełny zakres zachowań przygotowujących osoby do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, szczególnie w społeczeństwach charakteryzujących się coraz większą różnorodnością, a także rozwiązywania konfliktów w razie potrzeby.

Kompetencje obywatelskie przygotowują osoby do pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim w oparciu o znajomość pojęć i struktur społecznych i politycznych oraz poczuwanie się do aktywnego i demokratycznego uczestnictwa.

Kompetencje społeczne i obywatelskie (6)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

A. Kompetencje społeczne są **związane z dobrem osobistym i społecznym**, które wymaga świadomości, w jaki sposób można zapewnić sobie **optymalny poziom zdrowia fizycznego i psychicznego**, rozumianego również, jako zasób danej osoby i jej rodziny oraz bezpośredniego otoczenia społecznego, a także wiedzy, w jaki sposób może się do tego przyczynić odpowiedni styl życia.

Dla powodzenia w kontaktach interpersonalnych i uczestnictwie społecznym niezbędne jest rozumienie zasad postępowania i reguł zachowania ogólnie przyjętych w różnych społeczeństwach i środowiskach (np. w pracy).

Konieczne jest **rozumienie wielokulturowych i społeczno-ekonomicznych wymiarów społeczeństw europejskich, a także wzajemnej interakcji narodowej tożsamości kulturowej i tożsamości europejskiej.**

Podstawowe umiejętności w zakresie tej kompetencji obejmują **zdolność do konstruktywnego porozumiewania się w różnych środowiskach, wykazywania się tolerancją, wyrażania i rozumienia różnych punktów widzenia, negocjowania połączonego ze zdolnością tworzenia klimatu zaufania, a także zdolność do empatii.**

Osoby powinny być zdolne do radzenia sobie ze stresem i frustracją oraz do wyrażania ich w konstruktywny sposób, a także powinny dokonywać **rozdzielenia sfery osobistej i zawodowej**. Kompetencja ta opiera się na współpracy, asertywności i prawości. Osoby powinny interesować się rozwojem społeczno-gospodarczym, komunikacją międzykulturową, cenić różnorodność i szanować innych ludzi, a także być przygotowane na pokonywanie uprzedzeń i osiąganie kompromisu

Kompetencje społeczne i obywatelskie (6)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

- **B. Kompetencje obywatelskie** opierają się na znajomości **pojęć demokracji, sprawiedliwości, równości, obywatelstwa i praw obywatelskich, łącznie ze sposobem ich sformułowania w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej i międzynarodowych deklaracjach oraz ich stosowaniem przez różne instytucje na poziomach lokalnym, regionalnym, krajowym, europejskim i międzynarodowym.**
- Obejmują one również **znajomość współczesnych wydarzeń, jak i głównych wydarzeń i tendencji w narodowej, europejskiej i światowej historii.** Ponadto, należy zwiększyć świadomość celów, wartości i polityk, jakimi kierują się ruchy społeczne i polityczne.
- Niezbędna jest również znajomość integracji europejskiej oraz struktur UE, z ich głównymi celami i wartościami, jak i świadomość różnorodności i tożsamości kulturowych w Europie.
- **Umiejętności w zakresie kompetencji obywatelskich obejmują zdolność do efektywnego zaangażowania, wraz z innymi ludźmi, w działania publiczne, wykazywania solidarności i zainteresowania rozwiązywaniem problemów stojących przed lokalnymi i szerszymi społecznościami.**
- Do umiejętności tych należy krytyczna i twórcza refleksja oraz konstruktywne uczestnictwo w działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich oraz procesach podejmowania decyzji na wszystkich poziomach, od lokalnego, poprzez krajowy, po europejski, szczególnie w drodze głosowania.
- Pełne **poszanowanie praw człowieka**, w tym **równości**, jako podstawy demokracji, uznanie i zrozumienie różnic w systemach wartości różnych religii i grup etnicznych, to fundamenty pozytywnej postawy.
- Oznacza ona zarówno wykazywanie poczucia przynależności do własnego otoczenia, kraju, Unii Europejskiej i Europy, jako całości oraz do świata, jak i gotowość do uczestnictwa w demokratycznym podejmowaniu decyzji na wszystkich poziomach.
- Obejmuje ona również wykazywanie się poczuciem obowiązku, jak i okazywanie zrozumienia i poszanowania wspólnych wartości, niezbędnych do zapewnienia spójności wspólnoty, takich jak respektowanie demokratycznych zasad.
- **Konstruktywne uczestnictwo obejmuje również działalność obywatelską wspieranie różnorodności i spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju oraz gotowość poszanowania wartości i prywatności innych osób.**

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

Inicjatywność i przedsiębiorczość (7)

Definicja: Inicjatywność i przedsiębiorczość oznaczają zdolność osoby do wcielania pomysłów w czyn. Obejmują one kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów.

Powinny one obejmować świadomość wartości etycznych i promować dobre zarządzanie.

Inicjatywność i przedsiębiorczość (7)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Konieczna wiedza obejmuje zdolność **identyfikowania dostępnych możliwości działalności osobistej, zawodowej lub gospodarczej, w tym szerszych zagadnień stanowiących kontekst pracy i życia ludzi, takich jak ogólne rozumienie zasad działania gospodarki, a także szanse i wyzwania stojące przed pracodawcami i organizacjami.**

Osoby powinny również być świadome **zagadnień etycznych** związanych z przedsiębiorstwami oraz tego, w jaki sposób mogą one wywoływać pozytywne zmiany, np. poprzez sprawiedliwy handel lub przedsięwzięcia społeczne.

Umiejętności odnoszą się do **proaktywnego zarządzania projektami (co obejmuje np. planowanie, organizowanie, zarządzanie, kierowanie i zlecanie zadań, analizowanie, komunikowanie, sporządzanie raportów, ocenę i sprawozdawczość)**, skutecznej reprezentacji i negocjacji oraz zdolności zarówno pracy indywidualnej, jak i współpracy w zespołach.

Niezbędna jest **umiejętność oceny i identyfikacji własnych mocnych i słabych stron, a także oceny ryzyka i podejmowania go w uzasadnionych przypadkach. Postawa przedsiębiorcza charakteryzuje się inicjatywnością, aktywnością, niezależnością i innowacyjnością zarówno w życiu osobistym i społecznym, jak i w pracy. Obejmuje również motywację i determinację w kierunku realizowania celów, czy to osobistych, czy wspólnych, zarówno prywatnych jak i w pracy.**

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

Świadomość i ekspresja kulturalna (8)

Definicja: Docenianie znaczenia twórczego wyrażania idei, doświadczeń i uczuć za pośrednictwem szeregu środków wyrazu, w tym muzyki, sztuk teatralnych, literatury i sztuk wizualnych.

Świadomość i ekspresja kulturalna (8)

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Wiedza kulturalna obejmuje **świadomość lokalnego, narodowego i europejskiego dziedzictwa kulturalnego oraz jego miejsca w świecie**. Obejmuje ona podstawową znajomość najważniejszych dzieł kultury, w tym współczesnej kultury popularnej. Niezbędne jest rozumienie kulturowej i językowej różnorodności w Europie i w innych regionach świata oraz konieczności jej zachowania, a także zrozumienie znaczenia czynników estetycznych w życiu codziennym.

Umiejętności obejmują zarówno wrażliwość, jak i ekspresję: **wrażliwość i przyjemność z odbioru dzieł sztuki i widowisk, jak i wyrażanie siebie poprzez różnorodne środki z wykorzystaniem wrodzonych zdolności**.

Ekspresja kulturalna jest niezbędna do rozwijania twórczych umiejętności, które mogą być wykorzystywane w wielu sytuacjach zawodowych. Dogłębne zrozumienie własnej kultury oraz poczucie tożsamości mogą być podstawą szacunku i otwartej postawy wobec różnorodności ekspresji kulturalnej.

Pozytywna postawa obejmuje również kreatywność oraz chęć pielęgnowania zdolności estetycznych poprzez wyrażanie siebie środkami artystycznymi i udział w życiu kulturalnym.

Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania kompetencji kluczowych uczniów.

Co robimy dzisiaj?
Projekty, działania?

.

Kompetencje kluczowe, które są niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, zatrudnienia, włączenia społecznego czy satysfakcjonującego życia.

Ćwiczenie 6

- Które, Pani/Pana zdaniem, kompetencje kluczowe są najczęściej rozwijane w pracy z dziećmi przez nauczycieli, a które najrzadziej?
- Jakie metody pracy z dziećmi stosują Państwo, aby rozwijać u nich kompetencje kluczowe? Proszę podać przykłady metod i wskazać ich związek z kompetencjami kluczowymi.

Refleksyjne pytania:

1. Ustalenie, w jakim stopniu nauczyciele znają i rozumieją istotę kompetencji kluczowych oraz skłonienie ich do refleksji na temat **zasobów indywidualnych i instytucjonalnych odnoszących się do każdej z kompetencji kluczowych.**
2. Poszukiwanie **powiązań kompetencji kluczowych UE z zapisami podstawy programowej.**
3. Zrozumienie i poszukiwanie przez nauczycieli wskaźników realizacji wybranych kompetencji kluczowych, źródeł informacji o pracy placówki w zakresie kształtowania u dzieci kompetencji kluczowych.

Bibliografia

- Dumont H., Istance D., Benavides F., Istota uczenia się. Wykorzystanie wyników badań w praktyce, tłum. Z. Janowska, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Grzegorczyk B., Grzegorczyk M., Jas M., Juskiewicz I., Łysak K., Innowacje pedagogiczne jako nowatorskie rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne podnoszące jakość pracy szkoły. Podstawa prawna i procedury wprowadzania, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Kielce 2016.

Bibliografia

Choińska-Mika, J. i Sitek, M. (red.) (2015). Realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego. Wnioski z badań przeprowadzonych przez Zespół Dydaktyk Szczegółowych IBE. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Czerepaniak-Walczak, M. (1999). Kompetencja: słowo kluczowe czy „wytrych” w edukacji. *Neodidagmata*, 24, s. 64–65.

Kopińska, V. i Solarczyk-Szwec, H. (red.) (2017). Kompetencje społeczne i obywatelskie w podstawach programowych kształcenia ogólnego. Analiza krytyczna. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.

Bibliografia

Kompetencje społeczne i obywatelskie w podstawach programowych kształcenia ogólnego w świetle wyzwań Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 Hanna Solarczyk-Szwec*

Wydział Filozofii i Nauk Społecznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika,
Toruń, Polska